

AMERIKA: REŠI- NO VPRAŠANJE KRIZARK

Na londonski konferenci se nima-
jo sistema za merjenje mor-
naric

London, 25. jan. — Na prihod-
nji plenarni seji, ki se vrši v to-
rek, bodo vsakek razpravljali
o standardizaciji merila za moč
bojnih mornaric. Tega se nima-
jo. Pričkanje o metodi merjenja
sega že daleč nazaj v predkon-
ferenčne mesece in MacDonal-
dov "yardstick" je še danes mi-
sterij. Predlaganih je več nači-
nov, na primer "globalna mera",
kar znači skupno tolažno vseh
bojnih ladij ene dežele; druga
metoda bi bila "kategorialna
mera", to je, da se vsaka kate-
gorija ali vrsta ladij (drednatke,
krizarke, podmorniki) meri za-
se.

Amerika in Anglija se ogreva-
ta za sistem tonaže po kategori-
jah, dočim Francija in Italija ho-
četa, da se jemlje za podlago ce-
lokupna tonaža vseh ladij, brez
ozira na kategorije, kar jih ima
ali ona dežela. Kakor kaže, bo
potrebne kompromis. Američani
in Angličani so na delu, da pridob-
e Francoze in Italijane za svoje vr-
ste "srednjega mero".

Danes poročajo, da so se ame-
riški delegatje zedinili, da se mo-
ra najprej rešiti vprašanje kri-
zarke. To vprašanje je najtrši o-
reh med Ameriko in Anglijo. Re-
šitev tega vprašanja bo Ameri-
čani zahtevali na prihodnji se-
ji. Velike bojne ladje po njho-
vem mnenju lahko čakajo.

Čikaška "jabotka"

V letu Gospodovem 1929 je padlo
115 bomb. Bančni ropi so se
potrožili

Chicago. — Kronika čikaške
policijske beleži 115 bomb, ki so se
razletele v mestu in predmestjih
v letu 1929. Vsaka bomba je po-
vprečno naredila \$1718 škodo ali
skupaj \$197.109. Izdelovanje
bomb je poklic posebnega sindi-
kata, ki ima natančno lestvico
cen. Bomba, ki je namenjena sa-
mo "za strah", stane \$25. To je
kos navadne cevi, ki se nabije s
smodnikom in ki naredi velik ro-
pot po malo ali nič škodo. Bom-
ba pa, ki je namenjena "za bu-
siness", to je, da poruši poslop-
je, stane \$75 in še več.

Poročilo organizacije bankir-
jev se glasi, da se je število oro-
panih bank v Illinoisu v minu-
tem letu potrojilo od prejšnjega
leta. Povprečno je vsaka banka
izgubila na ropu \$110.000. Po-
lovica ropov je bila izvršena v
malih mestih. Policija je prišla
95 roparjev, to je 65 odstotkov;
35 odstotkov banditov je ušlo s
plenom in jih še danes nimajo.

Hoover ne bo vetral pokojni- ske predloge

Washington, D. C. — V od-
govornih krogih prevladuje
mnenje, da predsednik Hoover
ne bo vetral pokojniške pred-
loge, ki določa \$1.200 letne pen-
zije posthumnim uslužbencom, ko
dosežejo starost 65 let. Senat je
že odobril predlog in v par dneh
bo prav gotovo sprejeta. Pred-
loga je bila na razpravi v obeh
zbornicah pred par leti in je bi-
la tudi sprejeta, a predsednik
Coolidge jo je vetral. Akcija
predsednika je tedaj izvala ve-
liko ogorčenje, kar je dobro zna-
no Hooverju in valed tega ne bo
nasprotoval predlogi.

Tesarji izvajali petdnevnik

San Jose, Cal. — Unijski tes-
sarji so se dni podpisali pogod-
bo, ki določa pet dni dela v te-
dnu in zvišanje meze za pet od-
stotkov. Pogodba vstopi v velja-
vo 1. februarja. Električarska u-
nija je izvajala pet dni dela v
tednu za svoje člane že pred e-
nim letom.

Turki izkopali pol milij- ona dolarjev v grškem zlatu

Carigrad, 25. jan. — Tisoč
kelihov iz čistega zlata in
vrednih pol milijona dolarjev
je ta teden padlo v naročje
turškim oblastem. Kelihne so
našli delavci pri Smirni, ob
reki Meander, kjer grade prvi
irigacijski sistem v moderni
Turčiji. Pri kopanju kanala
so našli na grške grobove
iz starega veka in ko so odprli
prekrasne sarkofage, se je v
njih zablešala masa čistega
zlata poleg mrljanskega pepela.
Sarkofage so odpravili v mu-
zej v Smirni.

Kapitalist skrbi za milico

Kolekta denar za prirejanje za-
bav vojakom

Chicago. — (F. P.) — Stuy-
vesant Peabody, predsednik Pea-
body Coal Co., ki je največja
premogovna družba v državi Il-
linois in v tesni zvezi s Samuel
Insullom, je prišel na pobudo
nabirati denar za prirejanje
zabav vojakom narodne milice.
V tem ga podpira tudi elektrar-
ski magnat Insull.

Narodna milica je bila pred
par tedni pozvana, da razbije
stavko, ki jo je vodila NMU v
južnem Illinoisu. Temu so se u-
prili rudarji, ki so organizirani
v United Mine Workers uniji.
Izjavili so, da ne pojdejo prej
na delo, dokler se ne odpočije
vojaštvo iz premogovnega o-
krožja.

Insull in Peabody sta predse-
dnika National Guard komi-
teje, ki se je zavežala, da naložita
\$50.000 v dveh mesecih. Denar
bi se porabil za zabavo vojakov,
v atletične svrhe, za prirejanje
plesov ter za nagrade vojakom,
ki se posebno izkažejo v službi.
Oba magnata povdarjata, da je
narodna milica važen faktor za
ohranitev miru in reda v deželi.
Pred desetimi leti je bila mi-
lica poklicana v Chicago, da zlo-
mi stavko klavirskih delavcev.
Ker so pa vojski postali preveč
priljubljeni napram stavkarjem,
so bili hitro odpočlicani, kot se
je to zgodilo v zadnji premogar-
ski stavki v južnem Illinoisu.

Urednik glasila rudarjev napada

Pravi, da "Illinois Miner" ne re-
presentira rudarske unije

Indianapolis, Ind. — (F. P.) —
V januarju številki glasila
rudarske organizacije "United
Mine Workers Journal" je urednik
Ellis Seales priobčil oster
članek, v katerem napada "Ill-
inois Minerja", ki je glasilo il-
linojskega rudarskega distrikta.

Seales pravi v članku, da "Il- linois Miner" ne representira rudarske organizacije. Imenuje ga navadno čunjo slikovcev, ki apelira s svojo vsebino na naj- bolj zlobne karakterje in rudar- ski uniji. Novo organizacijo, Na- tional Miners Union, imenuje Seales "ukitvo ustanovo v rokav komunistov."

Rdeči križ bo pomagal memoni-
tom

Washington, D. C. — Ameri-
ški Rdeči križ se je odzval apelu
nemškega Rdečega križa in je
poslal \$5.000 v pomoč memoni-
tom, ki so se raje izselili iz Ru-
sije, kot pa da bi se podvržli so-
vjetskemu zakonu. Tri tisoč pri-
vršencev te verske sekte, potom-
cev ubežnikov, ki so se izselili iz
Nemčije v Rusijo, se sedaj na-
haja v Nemčiji in za nje mora
skrbeti nemški Rdeči križ.

Pred nekaj meseci je ameriški
Rdeči križ poslal ruskim belo-
gardistom v Mandžuriji \$3.000,
odklonil je pa pomoč dvem mili-
jonom ljudi, ki so umirali od la-
kote v notranjosti Kitajske.

BREZPOSELNOST SE RAZŠIRJA PO AMERIKI

Industrijske države so najbolj
prizadete. Nekatere države so
pričele s konstrukcijskimi de-
li

Washington, D. C. — (F. P.) —
Brezposelnost postaja splošna
široj Zdrženih držav. Tako se
glasi poročilo zveznega uposa-
valnega urada, ki ga je 22. janu-
arja podal javnosti načelnik u-
rada R. Jones.

Iz Massachusettsa prihaja po-
ročilo o zmanjšanju naročil v
čevljarstvu in drugih industrijah.
Hudo so prizadeti tudi stavbin-
ski delavci v vseh mestih.

V državi New York je število
brezposelnih najvišje od leta
1921. Z odpuščanjem delavcev
so industrije pričele v mesecu
decembru in to se nadaljuje tudi
v tekočem mesecu. Nekatere tr-
govine in odposiljalne tvrdke so
v praznikih uposile več delav-
ca za par tednov in so jih potem zo-
pet odstavile.

Jeklarke tovarne v Pennsylv-
niji obratujejo le polovico ča-
sa. Na tisoče rudarjev na polju
mekkega premoga je brez dela.
Služni glasovi prihajajo iz Il-
linoisa, Indiane in Ohija. Avtna
industrija v Michiganu je v za-
stoju in nobenega znamenja ni,
da se v kratkem času razmere
spremenijo.

Nekatere države so pričele s
konstrukcijskimi deli, da vsaj
nekoliko opomorejo situaciji, ki
je nastala v industrijah, katere
so pričeli odpuščati delavce radi
pomanjkanja naročil in ekonom-
ske depresije.

Protest proti žrtvovanju človeških življenj

Radi malomarnosti in brezobzir-
nosti podjetnikov se žrtve
množe

New York. — (F. P.) — U-
nijski podizalec poslopij groze s
stavko, ako podjetniki ne ukre-
najo ničesar, da se zavaruje ži-
vljenje delavcev. V problem letu
je lokal št. 95 izgubil dvajset
članov, ki so se ubili ali smrtno
poškodovali pri podiranju poslo-
pij.

Unija je poslala apel županu
Walkerju, naj uvede revizijo ko-
dekasa za varstvo človeških ži-
vljenj. Navada je, da morajo de-
lavci tritati po de najprej in pri
tem se morajo oprijemati zido-
vja, da ne padejo na cesto ali v
prtičije poslopja. Marsikateremu
pri tem spodleti ali omaga in
zdrži v globino. Pri podiranju
neke hiše so se trije delavci ubili
in truplo enega delavca je bilo
prinešeno šele čez mesec dni iz-
pod razvalin na površje.

Bankirji proti učiteljski uniji

Učiteljice so prisilili na podpis
"yellow dog" pogodbe

Seattle, Wash. — (F. P.) —
Vprašanje demokracije je bilo
vrženo v ospredje, ko je predse-
dnik šolskega odbora zagrozil z
resnacijsko, ako bodo izvoljeni v
prosvetni odbor kandidati, ki so
naklonjeni učiteljski uniji, pri
šolskih volitvah, ki se bodo vr-
šile spomladi. Učiteljice v tem
mestu so bile forsirane na pod-
pis "yellow dog" pogodbe, kar
pomeni, da se ne morejo pridru-
žiti učiteljski uniji.

V šolskem odboru so trije ban-
kirji in imajo popolno kontrolo
nad učitelji ter jim lahko dikti-
rajo svoje pogoje. Centralni de-
lavski svet je sedaj postavil svo-
je kandidate v šolski odbor; ako
ti zmaga pri volitvah, bo od-
stranjena glavna zapreka, ki se
stavi na pot organiziranju uč-
teljic v svoji uniji.

Ženske izpodrivajo me- ške v industrijah

Delajo za nižje meze in tovar-
narji jih radi tega rajše upo-
sle kot moške

Pontiac, Mich. — (F. P.) —
V tem mestu vladajo čudne raz-
mere. Velike avne družbe so
pričele odpuščati delavce, na nj-
hova mesta pa nastavljajo žen-
ske, ki so pripravljene delati za
veliko nižjo mezo kot moški
delavci. Večina žensk prejema
35c na uro. Na ulicah se potni-
ku, ki pride v to mesto, nudi iz-
reden prizor. Na cestah vidi tr-
ume delavcev, a zjutraj in zvečer
vidi trume delavk, ki gredo v
tovarne ali jih pa zapuščajo.

Veliko del, ki so jih prej šle
čas opravljali izključno moški,
so sedaj prevzele delavke. Vrh-
tega je nastala v tem avtnem
mestu velika brezposelnost radi
zmanjšanja naročil. Nekatere
tovarne obratujejo le par dni v
tednu, druge so pa sploh prene-
hale z obratovi.

Kako naj delavec plača stano-
vanje in dobi denar za življen-
ske potrebe, ako prejme le
kakih dvajset dolarjev na dva
tedna, je uganika. In takih je
na tisoče samo v tem mestu. Držav-
ni delavski departament pravi v
svojem poročilu, da je v Michi-
ganu več kot dvajset tisoč delav-
skih družin, ki so odvisne od jav-
ne dobrotelosti.

Položaj brezposelnih je poseb-
no v zimskih mesecih obupen.
Napovedi v časopisih, da se bo
do razmere v industrijah izbolj-
šale, se še niso uresničile in se
najbrž ne bodo.

Mimodolžni razdajaj ali v ospredje

Njegova ambicija je, postati go-
verner države

St. Paul, Minn. — (F. P.) — J.
A. Burnquist, bivši guverner dr-
žave Minnesote, odločen zagov-
ornik militarizma in nasprot-
nik delavstva, ki je bil diskredi-
tiran kakor hitro je minila voj-
na historija, skuša soper priti v
ospredje; te dni je naznanil, da
bo kandidat za guvernerja pri
primarnih volitvah proti kandi-
datu farmer-laboritske stranke
Floyd Olsonu. Olson je distrikt-
ni pravdnik v Minneapolisu.

Burnquistova zgodovina je
pestra. Dosegel je guvernersko
čast v času, ko je bila Amerika
vržena v vojno historijo in jo je
on, ki je bil orodje jeklarskih
družb, še podžigal. Trust je imel
za časa njegovega guvernerstva
proste roke in je nemoteno uva-
jal špijonažo v delavske organi-
zacije. Kompanijski pobojniki
so uganjali nasilja in sploh sto-
rili vae, da uničijo farmer-labo-
ritsko stranko.

Leta 1923 je Burnquist kan-
didiral za zveznega senatorja.
Zanašal se je, da ga bo v njego-
vi ambiciji podpiral jeklarski
trust, ali v tem se je motil; ker
ga trust ni več potreboval za
svoje namene, ga izigral in
Burnquistova politična kariera
je bila uničena. Od 175.325 gla-
sov, ki so bili oddani pri volit-
vah, jih je prejel le 8.381. Sedaj
bo spet poskušal svojo srečo, a
je skoro gotovo, da ne bo uspel,
kajti delavci in farmerji se niso
pozabili na rekord njegove ti-
ranske administracije.

Predloga proti policijskemu na- silju

Boston, Mass. — Roland D.
Sawyer, član legislature, je te
dni predložil zakonski osnutek,
ki določa, da policija ne sme
razganjati stavkovnih straž ako
se vedejo mirno in dostojno. Bra-
tor se je to godilo do sedaj. Ka-
kovščina železničarjev se je po
svojih zastopnikih, ki so bili po-
klicani na zaslišanje o tej zade-
vi pred legislature, izrekla v pri-
log predloge.

V MOSKVI SE ČU- DIJO PRELOMU Z MEHIKO

Ne razumejo, zakaj je to prišlo.
Sovjetski poslanik v Mehiki
čaka na odhod

Moskva, 25. jan. — Sovjetski
diplomataki krogi se čudijo po-
ročilu, da je mehiška vlada od-
piklicala vae svoj poslaniki štah
iz Moskve. Sovjetski zunanji u-
rad še ni bil oficijelno obveščen
o tem koraku.

Uradniki v komisariatu zu-
nanjih zadev pravijo, da komu-
nistične demonstracije pred me-
hiškimi poslanstvi v Washing-
tonu, Buenos Airesu in v dru-
gih glavnih mestih ameriških
republik še niso noben zadosten
vzrok za prelom diplomatskih
stikov, kajti sovjetska vlada ni-
ma nikakršnih svez s temi de-
monstracijami.

Mexico City, 25. — Aleksan-
der Makar, sovjetski poslanik,
se pripravlja na odhod iz Mehi-
ke. Do danes še ni prejel poziva
iz Moskve, naj odide, toda nekaj
takega pričakuje vsak čas.

Ameriška legija grozi mornarjem

S pomočjo policije je skušala
razbiti shod mornariških de-
lavcev

New Orleans, La. — (F. P.) —
Mornariški delavci, belopolt-
ni in zamorci, so nedavno skli-
kali shod, da protestirajo proti
nasilju članov Ameriške legije,
ki delajo vsakojake zapreke or-
ganizatoričnemu gibanju, ki ga
je uvedla Marine Workers
League proti kapitalistični opre-
sili in izkoriščanju. George
Mink, tajnik lige, je bil glavni
govornik.

Shod je bil sklican s name-
nom, da se preizkusi oblast po-
licije in Ameriške legije, ki je za-
grozila, da bo ostro nastopila
proti mornariškim delavcem, a-
ko bodo na javnih shodih agitir-
ali za svojo unijo. Na shod je
prišlo več policajev in legionar-
jev, ki so skušali razbiti shoro-
vanje, kar pa se jim ni posre-
dilo radi solidarnosti mornari-
ških delavcev. Ker izzivanje go-
vornikov od strani legionarjev
ni prineslo zaželenega uspeha,
so odšli iz dvorane.

Samuel Glikson, organizator
Marine Workers lige, je poslal
belopoltne in zamorske morna-
riške delavce, naj pozabijo na
plemenske razlike in naj gredo
solidarno v boj za svoje pravice
in organizacijo. Delodajalci na-
menoma podpirajo plemenske
strasti, je dejal Glikson, da so
potem delavci razdvojeni, in iz
tega kujejo dobiček zase.

Močna organizacija je naju-
spešnejše sredstvo, da delavci
dosežejo svoje pravice.

Fotografiran elektron

Philadelphia, Pa. — Dr. G. P.
Thompson, profesor fizike na u-
niverzi Aberdeen na Škotskem,
je 24. t. m. v tukajšnjem Fran-
klin institutu pred mnogimi
znanstveniki demonstriral foto-
grafiranje elektrona, najmanj-
šega deka materije kot je do
danes znan. Elektron, kot ga po-
kazuje odtis na fotografski plo-
šč, je podoben pakovski mreži e-
lektričnih valov, ki se raztezajo
na vse strani.

Kalifornijski sodnik cenzor revij

Sacramento, Cal. — Policijski
sodnik Sheeley je te dni prepo-
vedal prodajanje šestnajstih ma-
gazinov (revij) v mestu Sacra-
mentu in naložil policiji, da ta-
koj aretirata vsakega prodajalca,
ki ne umakne označenih publika-
cij. Sodnik je dejal, da je pregle-
dal vse magazine in med njimi
je našel 16, ki so "sugestivni in
pohujljivi".

Hoover prepovedal uva- žanje papig v Ameriko

Washington, D. C. — Pred-
sednik Hoover je zadnji petek
s posebno proklamacijo pre-
povedal uvažanje papig iz
inosemstva v Združene dr-
žave. Embargo je bil uveden
na priporočilo dr. Cumming-
sa, direktorja zveznega zdrav-
stvenega urada, ki je poročal
predsedniku, da je bil osem
oseb umrlo in okrog sto je
bočnih na bolezen "psitacosis",
ki jo raznašajo papige. Bo-
lezen so prinesle v Evropo in
Ameriko papige iz Južne
Amerike.

Dijaki pomagajo stavkarjem

Pridružili so se piketom, ki stra-
žijo tovarne

Nazareth, Pa. — (F. P.) —
Dvaindvajset študentov iz penn-
sylvanske univerze je vstopilo v
vrste piketov, ki so opravljali
svojo službo poleg tovarne Krae-
mer Hosiery Co. Ta družba
je pred par tedni izprla svoje
delavce, ker so zahtevali boljše
delovne razmere in zvišanje
meze. Dijaki so prišli v to me-
sto, da se prepičajo na svoje
lastne oči o nasilju, ki ga uganja
družba in oblasti nad stavkarji,
in obenem študirajo industrijs-
ke razmere.

Dan pred prihodom dijakov
je šerif aretirai 25 stavkarjev
radi piketiranja. Ko so dijaki iz-
vedeli o aretaciji, so se takoj
pridružili piketni straži misleč,
da bo šerif tudi nje aretirai. V
tem so se motili. Šerif je le grdo
gledal, a storil ni ničesar, ker go-
je menda bal posledice.

Pozneje so dijaki povedali
stavkarjem in članikim poro-
čevalcem, da so prišli v Naza-
reth, da preučijo razmere v neu-
nijskih podjetjih. Isrešli so svo-
je simpatije stavkarjem in jih
vzpodbujali, naj ostanejo vztraj-
ni v boju proti nogavičarski
družbi.

V zgodovini delavskega giba-
nja v Pennsylvaniji je bilo prvič,
da so se dijaki pridružili piket-
nim vrstam.

Število rojstev v Angliji najnižje na svetu

Brez malaga jih toliko umrje ko-
likor se jih rodi

London, 25. jan. — Rojstva v
Angliji so v zadnjem letu padla
na 17.3 na tisoč prebivalcev —
najnižji rekord na civiliziranem
svetu. Leta 1920, ki je bilo ab-
normalno leto, je bilo 25.5 roj-
stev na tisoč in leta 1918, zadnje
leto svetovne vojne, je bilo 17.7.
Medtem je umrljivost narasla
na 13.7 na tisoč prebivalcev.
Odstotki rojstev v drugih de-
želah, od kjer so podatki na raz-
pologo, so: Španija 29, Italija
27, Kanada 24, Holandija 23,
Avstrija 22, Danska 21, Avstra-
lija 20, Združene države 19,
Francija 18.

Stavbinški delavci izpri

Chicago. — Več sto stavbin-
skih delavcev, ki so uposleni pri
gradnji Board of Trade poslopja,
je te dni pustilo delo, ker so po-
djetniki uposili neunijske po-
kladalec parnih cev. V pogodbi
je rečeno, da mora biti poslopje
zgrajeno do prvega aprila.

Tajnik stavbinskega sveta J.
J. Conroy je izjavil, da unijski
delavci ne bodo prišli za delo,
dokler podjetniki ne odlovo ne-
unijskih delavcev.

Prevažalci premoga izvajali govilke meze

Chicago. — Po dolgem pre-
rekanju in pogajanjih med unijo
prevažalcev premoga in trgovci
s premogom, so prevažalci izvo-
ljali zvišanje meze 40 centov
na dan. Nova pogodba stopi v e-
fekt 1. februarja in je veljavna
za dve leti.

DELA VSTVO ZA- NTEVA NEODVIS- NOST FILIPINOV

Priseljevanje Filipincev v Zdr-
žene države. Izkoriščanje do-
mačinov po ameriških korpo-
racijah

Washington, D. C. — (F. P.) —
Zastopniki Ameriške delavske
federacije in farmakega biroja
so apelirali na senatni odsek za
teritorialne zadeve, naj se v
najkrajšem času proglasi neod-
visnost Filipinov. Svoj apel so
podprli s ekonomskimi in moral-
nimi argumenti, ki so že sami na
sebi zadosten varok, da Amerika
ustreže splošni zahtevi za neod-
visnost.

W. S. Hushing, legislativni za-
stopnik Ameriške delavske fede-
racije, je razlagal zahteve filip-
pinskega prebivalstva, ki so bile
naslovljene na administracijo
v Washingtonu v zadnjih 32 letih.
Opozoril je na sklop, ki je bil
storičen na konvenciji 1. 1898, ko
je ljudstvo po svojih zastopnikih
protestiralo proti ugrabljenju
Portorike in Filipinov in proti
administraciji, ki je usilila svo-
jo vlado ljudstvu proti njegovi
volji. To stališče je prebivalstvo
Portorike in Filipinov zavzema-
lo od začetka. Razmerje je bilo
še bolj poostreno, ko je zvezno
vrhovno sodišče proglasilo Fili-
pine za Azijce, ki kot taki ne
morejo postati ameriški držav-
ljani, akoprav lahko avobodno
prihajajo v Združene države in
odhajajo. Ameriška delavska fe-
deracija je že večkrat svarila
kongres, naj ne ustvarja novih
narodnostnih problemov v tej de-
želi, ako se odloče zvezi med o-
toki in Zdrženimi državami.

Z osirom na ekonomsko stran
vprašanja je Hushing opozoril
kongres na brezobzirno izkoriš-
čanje filipinskih delavcev, bodi-
si v Ameriki ali na Filipinih, po
ameriških korporacijah. Polsku-
si, da se omeji priseljevanje Fi-
lipincev v Ameriko, so se izjavo-
vili. Filipinci, katere izvažljalo
sem potom sleparskih oglasov in
obljub, se vedno prihajajo v A-
meriko, kjer jih uposljujejo za
aramotno nizke meze.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Združeno državo (svoje Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Cleveland \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za inostanstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Naslov na vsa, kar ima stik s urednikom:

PROSVETA

2657-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepajo, na primer (Dec. 31-30), polje vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem davkom potrdila narodnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

155

Mehika in Rusija

Mehika je naznanila diplomatski prelom s sovjetsko Rusijo. Svojega poslanika je poklicala domov in povedala je svetu, da si ne pušči nagajati od inozemskih agentov moskovske internacionale.

Vsa dejstva, ki so v zvezi s tem dogodkom, še niso znana, toda iz vsega, kar je bilo poročano zadnje tedne, je razvidno nekaj sledečega:

Komunistično gibanje v Mehiki je od vsega svojega začetka zelo revno. Glavni voditelj, ki je doslej posredoval med Moskvijo in mehiško sekcijo tretje internacionale, je zadnji jesen obesil vse akupaj na klin in odprti trgovino. Rezultat je bil, da je mehiška sekcija ostala brez voditelja. Kako je ta sekcija revala, dokazuje prvič "prepričanje" njenega voditelja in drugič dejstvo, da nimajo v Mehiki nikogar več, na kogar bi se mogla Moskva zanašati, da bi mu poverila vodstvo. Moskva je morala poslati v Mehiko tujce s Kube in Centralne Amerike, da vzamejo vajeti v roke.

Mehička vlada pa ne mara tujcev na čelu mehiških političnih strank in je novodošlo komunistično voditeljstvo enostavno poslala nazaj od koder so prišli. To je razstogotilo visoko stolec v Moskvi in pozvala je svoje pristaje v Združenih državah, Argentini, Braziliji in v drugih ameriških deželah, naj demonstrirajo pred mehiškimi poslaništvom in nagajajo mehiškimi oblastem povsod, kjerkoli morejo. To poganja zadnje dogodke v Washingtonu, New Yorku in pa v Detroitu, kjer so komunisti ropotali proti reprezentantom Mehike. Ropot ni bil bogve kako impresiven, niti ni imel nobenega uspeha, a bilo je zadostno ukazano iz Moskve.

Te demonstracije so pa razkazale mehiško vlado, ki mora biti zelo občutljiva. Če bi bile druge vlade tako deviško delikatne, bi bila Rusija že davno brez vsakih stikov z zunanjim svetom. Režim v Mehiki se je v teku enega leta precej izpremenil — na slabše. Bilo je preveč kompromisov s cerkvijo in s ameriškimi kapitalisti. Vsi ti kompromisi so prinesli slabo vest, ki ne prenese niti takih malenkosti kot je otročje razgrajanje par sto kričave pred poslaništvom.

Ako ni kaj drugega kar še ni znano, je to zelo slab vzrok za diplomatski prelom s sovjetsko vlado. Novi mehiški predsednik Rubio se je pravkar vrnil s oblika Združenih držav. Kaj pa, če bi bil Rubio dobil v Združenih državah strog migljaj, da bo boljše za njegov režim, če Mehika takoj pretrga vezi z Rusijo?

Burbonci

Današnji stari voditelji Ameriške delavske federacije in nekaterih večjih samostojnih unijs se ne bodo nikdar izmodrili in nikdar ne bodo izpremenili svojega mišljenja. Dogodki vsega sveta zadnjih petnajst let in ves drugi razvoj v tem času je šel mimo njih. Opazili niso ničesar in videli niso ničesar.

Pred par meseci so na poziv predsednika Hooverja sklenili "premirje med delom in kapitalom". Da je to "premirje" navaden bunk, ve vsa Amerika s Hooverjem vred — le častljivi patriarhi na čelu federacije ne vedo tega. Ne smemo jim zameriti, kajti oni so nesposobni, da bi vedeli.

Zadnje dni se je malo posvetilo Edwardu F. McGradyju, enemu izmed organizatorjev Ameriške delavske federacije, da so bili patriarhi potegnjeni. Opazil je na levi kot svojega desnega slepega očesa, da je par tednov posklenitvi "premirja" devetintrideset industrijskih družb pogazilo dano besedo in znižalo se merdo delavcem. Predsednik Green še ni opazil tega. Najbrž ne bi on opazil, niti občutil, če bi danes na kak način izgubil nogo.

Toda delavci, katerim je bila znižana meza, vedo in občutijo. Takih delavcev je vedno več. Prej ali slej jih bo toliko, da bodo nekaj stili. Imeli bodo večino in tedaj vzamejo v roko ostro sekuro in odsekajo Burbonice od svojih organizacij. Burbonci umro za javnost brez bolečin. Bolelo jih ne bo nič, ker so absolutno neobčutljivi za realno življenje.

Kdor si domišlja, da so mu "grehi" odpušteni, hoče s tem reči, da je že pozabil na nje in je pripravljen na nove grehe.

Glasovi iz naselbin

O prošnji rev. Bombača

Cleveland, Ohio. — Prosim za malo prostora v našem listu Prosveta. O clevelandskih razmerah ne bom pisal, ker so javnosti že znane od drugih dopisovalcev. Ampak bom podal sliko iz Barbertona, Ohio. Tam je dosti Slovencev in Hrvatov, ki imajo različna podporna društva, kakor tudi dva doma. Eder je Srbski dom, drugega lastuje Slov. sam. podp. društvo "Domovina", ki je lahko ponos Slovencev v Barbertonu. Omenjeno društvo ima tudi mladinski oddelček; v svoji sredi ima tudi dušnega pastirja rev. Bombača, ki se briga bolj za rakovo pol kakor pa za napredek društva. Kot člana me veže dolžnost, protestirati v javnosti proti meto-dam, ki se jih poslužuje rev. Bombač. Ko je dr. "Domovina" imelo svojo letno sejo 8. dec. p. l., je rev. Bombač prišel s prepozično prošnjo za \$25, češ, da je dosti pomagal "Domovini" s svojimi (cerkvenimi) prireditvami, ki so se vršile v društveni dvorani. Sklenjeno je bilo, da jih doli vliže temu, da smo nekateri predlagali prostovoljno kolekto, katero je velikušince odklonil.

V pravilih stoji, da je namer društva podpirati se v bolezn medsebojno, gmotno in duševno, in ob smrti pokopati svoje sobrate. Ne stoji pa, da je namen društva razpisovati premoženje za razne verske namene ali dajati nagrade raznim organizacijam ali društvom, ki si imela tekem leta svoje prireditve v društvenem domu. Sicer se ni prišlo nobeno društvo ali stranka s tako pozično prošnjo kakor rev. Bombač. Zatorej priporočam drugim strankam, ki obdržavajo svoje seje in zabave v prostorih društva "Domovina", naj se tudi priključijo s enako prošnjo kakor rev. Bombač, ker so tudi oni pomagali na isti način.

Rev. Bombaču pa bi priporočil, naj striže le tiste ovčice, ki so pri volji se dati ostriti, a društveni denar naj pušči pri miru, da se ga porabi v namene, kakor je v pravilih zapisano, ako hoče, da se ga upošteva kakor napredek člana, ki res gleda za napredek in korist društva. Članom društva "Domovina" bi priporočal, da se malo bolj držijo pravil in da gledajo za napredek društva, ker če bo društvo šlo rakovo pot, nam v bolezn noben fariški blagoslov ne bo pomagal, če ne bo denarja.

Anton Kukovac.

Zanimivosti iz vzhodnega Ohia

Bridgeport, Ohio. — Dne 18. januarja smo se s predsednikom društva št. 13 in njegovo soprogo namenili, da gremo na 15. letnico dr. št. 253 v Bellaire, Ohio. Mrzlo je bilo tako, da se ni bilo na plan pokazati; kljub temu smo se odločili, da gremo. Kakor slabe razmere so tukaj, vendar proslava še ni bila tako slabo oblikana. Ako bi ne bilo takega mraza, ki je zadržal marsikoga, posebno družinske posetnike in take, ki bi prišli s avtomobili, bi bila udeležba gotovo velika.

Program je otvoril brat Vucelich. Po kratkem nagovoru je predstavil brata Louisa Pavliniča, ustanovitelja društva. V lepem govoru je on razložil okoliščine, v katerih je bilo društvo ustanovljeno, razvoj istega in je bodril navzoče, naj povsod delujejo za napredek SNPJ. Za svoj govor je žel splošno odobranje. Za tem je tamburaški zbor zaigral delavsko himno "Marseljezo". Vucelich je nato naznanil, da je prihodnja točka igra v hrvatskem jeziku (Ime igre sem pozabil).

Kljub temu, da nisem poploma več hrvatskega jezika, je bila igra tudi meni jako dobro razumljiva. Sestra Vucelich, delegatinja na zadnji konvenciji SNPJ, je imela glavno vlogo. Lahko rečem, da jo je rešila jako dobro. Igro so predvajale same ženske, štiri po številu. Ostale tri so rešile svoje vloge povolno. Posebno smo razumeli vsi sestro Vucelich, ki je imela v vlogi opraviči s kranjskimi klobasami, kar je povzročilo veliko smeha.

Zabavali smo se prav dobro. Zal, da je huda mraz zadržal toliko ljudi od prireditve. S prireditvijo je društvo imelo velike stroške, ki se bodo težko krili z dohodki, kar pa brate ni strašilo. Moje mnenje je, da bi se ob takih slavnostih društva te okoliščine morala združiti in pomagati medsebojno v vseh ozirih. Pri tem naj bi se ne gledalo na versko ali politično prepričanje. Cilj naj bi bil bratstvo. Na ta način bi se lahko boljše spoznali in društvu, ki ima priredbo, pripomogli do večjega uspeha. Na ta način organiziranje proslav bi bile najboljše agitacije za SNPJ. Jaz bi svetoval, da bi se nekako združili po zgledu zapadne Pennsilvanije ali Clevelanda, namreč da bi ustanovili federacijo za vzhodni Ohio. To bi bil velik korak na napredu naše jednote. To je tudi čisto lahko uresničiti.

Ob tej priliki sem tudi nekaterim omenil, da bo soc. klub št. 11 v Bridgeportu priredil dne 10. maja igro "Poročna noč". Rekli so mi, da bodo nas posevili. Naj omenim, da bodo v tej igri nastopili večinoma tukaj rojeni igralci, kar bo dalo poseben zanos naselbin. Mladina bo s tem dobila večje veselje in boljše pojmovanje do kulturnega dela. Zato mladenci in mladenke: na delo. Ko boste spoznali naloge kulturnega dela, vam ne bo žal. Pojdimo bratsko in priateljsko za skupno delo v prid delavskega razreda.

Klubova seja, ki se je vršila 19. januarja, je bila jako zanimiva in polna upanja za bodoče leto. Pristopili so tudi trije novi člani. Navdušenje za agitacijo je bilo veliko in upajmo, da se bomo tega tudi držali. Zanimanje za prihodnjo konferenco, ki se vrši dne 27. aprila ob deseti uri dopoldne v Piney Forku, je veliko. Ravnotako tudi za zbor JSZ. Kar naš napredek najbolj zadržuje, je brezposelnost, ki je v tem kraju tako velika kot nihče ne pojmi. Ravno vsled tega je potrebno, da se organiziramo tudi politično, ker na izboljšanje našega položaja smemo upati le, ako bomo organizirani.

Joseph Snay.

O SND in drugo

Farrell-Sharon, Pa. — Tem potom naznanjam vsem tistim, rojakom, ki so podpisali, a ne plačali delnice Slovenskega doma, da se je plačana imovina prenesla v poseben fond v smislu pravil, ker je rok za vplačanje potekel z 31. decembrom 1929. Kdor je pri tem prizadet, ni to naša krivda, ker je odbor opominjal na to klavzulo in potrebo potom časopisja. Meseca septembra smo poslali opomin tudi vsem dolžnikom.

Na seji meseca decembra je bilo sklenjeno, da se v tem letu prodaja nekaj delnic tistim, ki so dospeli v naselbino in ki še niso delničarji. To le pod pogojem, da je delnica takoj plačana. Slovenaki dom lepo napreduje; dolžni smo še nekaj maleda in dom bo kmalu popolnoma naš. Vseh stroškov je dom lanske leto imel \$1300. Ti stroški so stalni, ki bi jih dom imel neglede, ako bi bila vrata odprta ali ne. Znašajo skoraj \$330 na dan. Ker se je dolg pa jako znižal, se bodo v bodoče znižali tudi stroški nanašajoči se na obresti.

Tudi v Sharronu nameravajo zgraditi svoj dom, tako da bomo imeli v našem mestu dva, enega izlanci, drugega Dolenjci. Rojaki, premislite, predno boste svoje žulje vložili v tako podjetje, ker s stavbo so zvezani stroški. Ako ne boste gledali, da v poslopiju zgradite trgovske prostore, ki bi donosali stalne dohodke, bo šla bolj trda, ker ti so potrebni za vzdrževanje. Poleg tega je tudi državna postava jako stroga v zvezi z javnimi poslopiji. Tudi naj rečem, da bo za naselbino, ki šteje 80 družin, še en dom kmalu prevelik.

Prvega februarja se bo vršila v domu domača zabava, na katero ste vabljeni, da pridete nekoliko poskočiti.

V slavnem kongresu v Washingtonu je prišla na program tudi prohibicija. Naši učeni zastopniki bi morali vendar vedeti, kar ve vsak otrok, da se je "plemeniti eksperiment" popolnoma

izjalovil. Vendar pa v mokrem Washingtonu tega ne vedo, ako je soditi po akciji Hooverjeve administracije. Kljub temu postaja to glavno vprašanje v politiki in bo igralo važnejšo vlogo v bodočih volilnih kampanjah. Vprašal bi, ali je to najvažnejše vprašanje? Kaj pa brezposelnost, o kateri niso v Washingtonu in v državnih zbornicah še nič raspravljali? To jim še na misel ne pride. Vse se suče o kržg prohibicije, o važnejših vprašanjih se pa popolnoma molči.

Dobro bi bilo, ako bi te grafitarje, katerim ničesar ne manjka, zapodili iz Washingtona, ker za "dobrobit ljudstva se še ne zmenijo ne. Svoje seje se si kupili z velikimi vsotami denarja, ki so ga prispevale v kampanjske fonde velike korporacije in bogati posamezniki. Bilo bi jako lepo, ako bi bil prišel v senat tudi boss Vare. Vendar pa tudi tukaj ni posebne razlike, ker je prišel na njegovo mesto pa lobist Grundy.

Nekateri pravijo, da delavski kandidati ne morejo prodreti radi tega, ker niso učeni. V resnici ni temu tako. Izvoljeni niso radi tega, ker ni denarja. In dokler bo denar odločeval v političnih kampanjah, se bo ljudstvu, ki ima glasove, še tako godilo kot se mu.

Brezposelnost se je pojavila v

tako velikem obsegu, da se je

bati, da ameriškem ljudstvu

poide potrpežljivost. Brezposel-

ni hodijo od tovarne do tovar-

ne, ki pa mečejo delavce na cesto

namesto da bi jih zaposlili. V da-

našnjem sistemu človek ni do-

stoljšal od psa. Delavce sujejo

kot kučke, na drugi strani nam

pa pridigajo o bratski ljubezni

in krščanski pokorščini. Je res

idealno.

Frank Kramar.

Še o veselici

Chicago, Ill. — Uspeh zadnje veselice z dne 11. januarja je naš član društva "Slovenski dom" št. 86 jako poživil. Šli bomo naprej po začrtani poti naših prednikov in delali v korist SNPJ. Zahvaliti se moram članstvu čikaških društev za obilen poset, posebno pa "Prešernu", ki nam je zapel nekaj lepih pesmi, ravno tako tudi gl. predsedniku Cinkarju za njegov govor, ki je dobro vplival na poslušalce. Vedno ga bomo imeli v spominu. Tudi "Red Peppers" so zadovoljili pesalce. Hvala tudi klubovim članom za njihov poset na tej veselici.

John Medved, član dr. št. 86

Naznanilo

Chicago, Ill. — Vabi se vse Slovence in Slovenke na javno sejo slovenskega Sokola v Chicagu, v torek, dne 28. januarja ob 8. uri zvečer v prostorih Deškega kluba št. 5, vogal Ridgeway ave. in 28. ceste. Kdor se zanima za telovadbo, mladi in starejši, dekleta in fantje, je vsakdo dobrodošel na sejo in vsakdo bo imel priliko izraziti svoje mnenje. Vsi stari člani so posebno vabljeni na sejo, kar pride na vrsto vprašanje o bodočnosti dela našega Sokola.

Viktor S. Skubie, starosta.

O svatbi

Grand Haven, Mich. — Tudi jaz sem se namenila napisati par besed iz naše naselbine, saj se malo kateri oglasi, čeprav nas je precejšnje število Slovencev. Z delom gre jako slabo, kar se čita tudi iz drugih naselbin. Pri društvu pa dobro napreduje v mladinskem in odraslem oddelku. Tudi zima prav dobro pritiska, tako da snega imamo dovolj.

V zakoniki jarem sta stopila najin sin John Lampe iz Grand Haven, Mich., in Edna Pauk iz Warringtona, Missouri. Nastanila sta se pri nama na farmi. Sedaj pa se v imenu najinega sina prav lepo zahvalim vsem znancem in prijateljem iz Grand Havena, Muskegon Heights in Muskegonu, ki ste nas obiskali v soboto 18. jan., akoravno je bilo jako mrzlo in slabo vreme. Prav lepa hvala vsem za darove, ki ste jih darovali najinemu sinu in njegovi soprog. Sedaj se pa še posebej zahvalim mrs. Perle, mrs. Pavlin, mrs. Vilar, mrs. Rent in mrs. Resnar st., za pomoč pri delu. Igrala sta nam prav poskočne na harmonike dva

LJUDSKI GLAS

Svobodna beseda članov S.N.P.J.

Z društvenega polja

So. Chicago, Ill. — Pri nas smo še precej delavni na društvenem polju in ravno sedaj se zmiraj držimo. To pa radi tega, ker se zmiraj kdo priseli s prestopnim listom. Društvenih sej se nekako 25% udeležujemo. Ker sta pri društvu dve stranki (tako sem slišal na letni seji), so naše seje tembolj živahne. Oporekaja radi strank nimam, ker dandanes najdemo akoro pri vsaki organizaciji po dve, celo tri stranke. Stranke v sedanjem času bi bile na mestu, ako bi bilo v njih dovolj lojalnosti. Samo od sebe je razumljivo, da ena drugo takorekoč nadzira. S tem ne mislim, da bi se pri našem društvu ne poslovalo točno brez nadziranja strank. Mislim obratno. Ne strinjam se, da si stranki nasprotujeta, kadar se gre za napredek in dobrobit njih organizacije. Stranka ne more biti na pravem mestu, ako posamezni člani bruhaajo osebnostovraštvo, grozijo s pestmi in stoli telesno šibkejšim sobratom ter s tem kalijo red in mir na sejah. Ali ni to lepa "toleranca" takih članov? Se manj je stranka na pravem mestu, kadar nje člani rabijo surove izraze napram svojem idealnemu nasprotniku in vsestransko kršijo ustavo in pravila bratske organizacije. Je li to pravilno? (Glej XIX. člen, točka 5.) Ako je predlog sprejet, bi morali člani pristajati nasprotno stranke, upoštevati večino. (Glej XIX. člen, točka 4.)

Odkod si nekateri člani jemljejo pravico iti po naselbini razburjati mirne člane društva, nagovarjati nedolžne žene, da naj pridejo na prihodnjo sejo iz vzroka, da porušijo zaključke prejšnje seje? (Glej XIX. člen, točka 4.) Armada takih ženic se ponavlja malo kdaj vidi na sejah.

Ako je na letni seji izvoljen novi predsednik, bo baje z večino glasov njegovega bloka. Ako je predsednik slučajno hrvatske narodnosti, odkor si jemljejo nekateri člani in celo odborniki pravico, ga kritizirati in groziti, da ne more biti, oziroma ne bo predsednik našega društva, zato, ker ne zna po "kranjsko" pisati in čitati, dasi je zmnožen slovenske bolj nego tisti člani, kateri najbolj butajo z glavo ob zid. (Glej pravila SNPJ, člen II, in člen III, točka 1., stran 17—17.) Napaka pri žoltem bloku bo najbrže ta: da imajo zmiraj v mislih kokoši in jajca. Ta presneta jajca nečje poslušati kolkje, ona pa tudi ne bo poslušala jajce. Že 20 let in več sedimo na jajcih, in ako se še sedaj ne izvale piščeta, jih vse zdobimo. Jajce že ne bo učilo kokoši, pa mirna Bosna!

Pri belem bloku so pa že ptiči, pa še advokata imajo na svoji strani. Skoraj bi nam bili usilili še neko drugo društvo z 274 člani v obeh oddelkih. I kaj bomo z onimi člani pri društvu "Delavce"? Drugače tam ni, kakor sami Srbi in Hrvati. Saj jih imamo že sedaj preveč. Kam pa pridemo, ako še oni uvidijo v naše društvo! Vso blagajno nam bodo uničili, mi pa tako "šparamo."

Leta 1928 je bilo sklenjeno na seji, da pošljemo \$12 Izobraževalni akciji. Poslali jih še nisemo do danes. Ali nismo "šparmajstri"? To hell with them! Kdo pa je delal za blagajno, kdo je gospodar?

Na kapetana trdih buč apeliram, da se pomoli lačnemu gosposdu volku in opozicijo malo lepše izvežba tako, da ne bodo rabili tako surovih izrazov ter da ne bodo izvajali osebno sovražnih napadov na sobrate in da se ne bo "advertajzalo" privatnega businessa na društvenih sejah.

Anton Mutz, član društva št. 8.

slovenska muzikanta, Peter Vilar in Anton Pavlin. Zabavali smo se prav fino do ranega jutra in vrtilo se je staro in mlado. Tudi za suha grla je bila dovolj preskrbljeno, tako da smo lahko zapeli: "Vince je sladko, teče prav gladko, lepo rudečo barvo ima." Torej še enkrat prav lepa hvala vsem skupaj in pozdrav vsem čitateljem Prosvete.

John in Mary Lampe.

Pisatelj Bernard Shaw in razorožitvena konferenca

Njegovi odgovori humorja in resnice

Za konec januarja se pripravlja v Londonu nekaka razorožitvena konferenca. Spet bo do polna usta diplomatov o razorožitvi, ki druga kot samo gozbezanje. Kvečjemu bodo sklenili, da odrežejo vsem topovom ce za en centimeter. To bo vsa razorožitve.

Irski dramatik G. B. Shaw, ta najdubovnejši sodobni humorist in komediograf, je v tej priliki spet izlil malo svoje žgoče satire na "razorožitveno" konferenco. Za vsi te odgovori, polnimi humorja, se skriva mnenje. Pisatelj je namreč izjemoma sprejel dopisnika United Pressa in mu hitro odgovoril na njegova vprašanja tihoča se razorožit in Nobelovih mirovni nagrad.

(Nobel je iznajditelj dinamita in mnogomilijonov materijali, s čimer si je zaslužil teke milijone. Zapuščeno, silno bogastvo, je pustil z določbo, da vsako leto nagradijo najboljšega mladega pisatelja. Zda so iz njegove ustanove določili tudi mirovno nagrado. — E. marque, ki ga omenja Shaw v razgovoru, nemški pisatelj Kramer — narobe se bere mark — ki je napisal knjigo "Na zapadu novega," ki jo je reklama in tudi vrednost knjige dvignila v eno najbolj razpečanih knjig.)

Razgovor med dopisnikom in Shawom je vrtil takole:

"Katero sredstvo je najboljše, da se prepreči vojna?"

"Stop fighting, je edina pot."

"Kaj mislite o predlogu predsednika Hooverja, da se mora v vojnem času nasproti nam, ki so natovorjene z živili, ravnati tako kakor nasproti bolniškim ladjam?"

"Predsednik Hoover pozablja, kako se postopalo z bolniškimi ladjami v zadnji vojni. V prihodnji vojni bodo postopali z njimi zopet natančno tako."

"Ali menite, da more prihodnja konferenca petih veselel dospeti do kakega koristnega sporazuma?"

"Če bodo petere veselel prodale svoje bojne ladje, kar jih smatrajo odveč, bodo precej zaslužile; in denar pride vedno prav."

"Če bi se na konferenci dosegel kak razum — ali bi to vplivalo na zadržanje obstva nasproti vojni, ali bi to na kakršen koli konkreten način pospešilo stvar miru?"

"Nikakor ne," je odločno odgovoril Shaw. "Stvar se bo imenovala konferenca za razoroževanje, bo pa konferenca za oboroževanje, ki bodo šli po otročje skrivalnike. Tudi tedaj ko je skušal g. Kellogg razkrinkati pacifiistični bluff, so izigrali klavzulo o samoobrambi."

"Ali mislite, da je Kelloggov pakt uspešno sredstvo, da se izključi vojna? In če ne — ste v položaju, da predlagate kaj uspešnejšega?"

"Že opetovano sem razložil, da predstav Kelloggov pakt korak nazaj v primeri s pravimi Društva narodov, ker dovoljuje podpisnikom obrambne vojne. Vse države, ki so se udeležile svetovne vojne, so trdile, da go šle v vojni zgorj v obrambne svrhe. Sicer pa je temelj vojaško načelo, da je najboljša obramba dr in nepričakovan napad."

"Ali je Noblova nagrada koristna za mir? In če ne — ali bi mogli predlagati kak drugo kateremu naj bi se posvetila?"

"Vsaka nagrada v denarju more biti govalcu koristna, če le koristno uporabi dobri ni denar. Če je pa kaka stvar že sama o sebi koristna, čemu zaboga naj bi potem predlagajo kak drug namen?"

"A če bi vas naprosili — komu bi izročili Noblovo mirovno nagrado?"

"Nisem šolski učitelj in ne verjamem nagrade. Toda če bi bil prišljen izbirati, bi to nagrado izbral iznajditelja kakega resnično uničujočega bojnega sistema."

"Ali mislite, da je Remarqueova knjiga "zapadni fronti nič novega" koristila v to, da se preprečili preteči spori?"

"Knjige nisem bral. Če bi se mogla vojni preprečiti s knjigami, je že tisoč let ne bi imeli."

Na vprašanje, ali utegne prijateljstvo v glo-ameriško doprinese kaj, da se prepreči bodoče vojne — je dejal Shaw, da prijateljstvo lahko prepreči ali pa povzroči vojno. Zve med USA, britanskim imperijem, Francijo Nemčijo bi povzročila, da bi bila vojna za ostali svet preteško tvegana, riskirana...

Ameriško življenje

80.

Navadni ljudje

Trije nenavadni inozemci so zdaj navadni ameriški državljani.

Taka je bila sodba federalnega preiskovalca za naturalizacijo, ko je izročil državljanski liste trem moškim.

Prvi je Aleksander Peter Tubukin, bivši vrhovni sodnik v Irkutsku, Sibiriji, danes vaden delavec v tovarni pohištva. V Ameriko je prišel leta 1923.

Drugi je Josip Pesitz iz Jugoslavije. Pov, da je bil stotnik v armadi in celo član diplomatskega štaba. Zda je nameščene v hval v Chicagu.

Tretji je Rudolf Kirch iz Nemčije. Postal je, da bil 20 let šupan v Daumu.

Vesti iz Jugoslavije

Kako vabijo v novega Sokola

(Izvirno.)

Ze ko je izšel zakon o ustanovitvi Sokola kraljevine Jugoslavije, v katerega morajo stopiti vsi člani vseh dotedanjih telesnih društev, so govorili, da bodo člani državnega Sokola imeli mnogo ugodnosti in prednosti v vojaški službi. S tem da bodo pridobili člane in tako ime v Sokolu civilno, a vojaško izobrazbo organizacijo. Zda je vsi ministri vojske in mornarice izdal uredbu, ki predpisuje ugodnosti in prednosti za člane Sokola kraljevine Jugoslavije. Je olajšave so:

Opust iz kadra še pred odsusenim rokom, prednost v napredovanju, dobivanje dopusta zaradi sočelovanja pri sokolških vajah, vseh tehnik ter prednost v dobivanju dopusta poleg običajno odrejenega dopusta.

Kdor je torej član Sokola, bo lahko dobil dopust, če bo treba, kajen nastopiti v vajah, dobil dopust mnogo lažje in več, kakor vojak, ki niso Sokoli, in okoli bodo v vojski napredovali v činih — to radi tega, ker bo vsa vsa v Sokolu vojaška. Skrajšanje roka: Sokol bo služil v vojski namesto 18 mesecev le 15, namesto 9 mesecev okoli 45 dni manj.

Biti pa morajo najmanj 5 let član Sokola oziroma za mladostnike, ki se rekrutirajo 1. 1930 najmanj 3 leta član Sokola ali rokja. Tako da stopi ta uredba v veljavo.

Vsekakor bodo s to uredbo, s katero prednostni in ugodnostmi pridobili v Sokolu prave članov, se vsekakor pa je s tem postalo jasno, da hoče biti Sokol civilna vojska — in člani Sokola bodo lahko kakor Srbi nekaj odgojili na vprašanje: Kaj si v civilu? z besedami:

Ogljar zgorel ob svoji kopl. — V Kočevju poročajo o nenavadni nesreči. Ogljar je zgorel ob svoji kopl. V soboto je v dolini dve vasičani Dolnje Tople zbrali na poti v Lašče prišla do reke goreče kope. Začutila sta udar smrad. Ko sta pristopila bliže, sta poleg pojemačnega ognja iz kope zagledala močno ožgano moško truplo. Najbolj je bila ožgana glava, roke, ki so se sicer rdečevito oprijemale klaferskega kolena in tudi obkale na mrliču. Bila na poev mestih popolnoma razžgana. V priloži so spoznali mladega ogljarja in kočarja A. Mešeta iz Dolnje Tople. Bržkone je iz kope uhaljaj namamljiv plin, ki je ogljarja otonil in se ni mogel rešiti plamenov. Njegova skroena lega je bila, da se je skušal rešiti, a ni mela dovolj moči.

Električni tok ga je ubil. V soboto krog pol šestih zjutraj je električni tok ubil jedva 10-letnega pekovekega pomočnika v pekarni mojstra Vinka Poljara na Zaloški cesti v Mostah. Onesrečen je Anton Stamel. Mladi pomočnik je bil zaposlen v vsajanem kruha v peč. Pri tem treba svetiti z električno lučjo v peč, da vidi vlagat kruh, hlebe. Kakor ponavadi, je tudi topot z roko prestavil električno luč, z drugo roko pa prijel železna vratica, — a kakor bi trenil, se je pomočnik zgrudil na tla. Na pomoč sta pristopila takoj ostala dva pomočnika, ki sta sklicala vse domače, ki sta bila opazila, da Stamel ni gane in se ne zaveda. Po telefonu so poklicali reševalno postajo. Tudi poklicani zdravnik ni mogel nič več pomagati. Ugojil je le smrt radi električnega toka, ki je fanta ubil, vlasti še ni imel srčno napako. Prijel je železna vratica, pa je tok strlel fanta in ga ubil. Drugi bi morda prenesel, on s srčno napako ni prenesel sunka in je pogel.

Fant je bil doma od Šmihela v Dolenjskem. V operi so začeli sezono z modernim Weinbergerjevo opero "Svanda Dudak", opero češkega nemca, ki je združila dve češki pravljici v Libreto opere "Svanda Dudak" ter ga uglasbil v preplet češke motive. Svando je bil igral Janko, žalostno kraljevo Kavčnikova, vraga basist Krizaj. Zlasti sadnji, ki ga je do-

slej imel Zagreb, je pel, kakor more le on.

V mnogih operah pogrešamo našega lirčnega tenorista Banovca, ki koncertira v Ameriki. V operi "Jevgenij Onegin" nastopa namestu njega Gostič, prav tako v operi "Gorenjski slavček", za ostale opere pa mora prihajati namesto Banovca iz Zagreba pet tenorist Vičar. Izguba Banovca za to sezono se bo poznala vsi sezono. Gostič pa kot začetnik ustreza. Sam pravi, da je venomer hotel priti do solista. (Dosele je bil član opernega zbora. Če ima poleg tega hotenja in želje še kaj talenta, od boga danega, bomo šele videli). Opera troši precej za uprizarjanjem operet, blagajna si želi "viž in vicev". Operi je uspelo vzgojiti operetno publiko. Kdaj bo vzgojila operno publiko? Opažati je namreč, da se drama bolj odlikuje s oblikom, kakor opera. Saj še takrat, kadar nastopi sopranistinja, kakršna je gospa Zinka Vilfan-Kunčeva (iz Zagreba, a obvezna za več gostovanj na ljubljanski operi), najboljša sopranistinja v državi po mnenju kritikov, in dobra igralka, saj še takrat teater ni poln.

Delavski odelj ljubljanske kulturne organizacije "Svoboda" je uprizorila v decembru trikrat dramatično delo Tolstojevskega romana "Vstajenje", ki ga je režiral Bratko Kreft. Ta odelj ima resno stremeljenje, stopiti iz kroga diletantskih odrov, in se mu je to (po mnenju kritike) posrečilo z igranjem "Križe", malo manj z "Vstajenjem", s katerim si je naložil odelj kakor mnogo težjo stvar kakor je Goluhova "Križa". Razen dveh glavnih igralcev (Katjuša in Nehljudov) so bili vsi sami delavci, med njimi mnogi, ki so igrali in s katerimi bi se (in se mu) dalo napraviti mnogo več. Vse tri predstave so bile igrane na odru Delavske zbornice. Zda študira Delavski odelj Gogoljev "Ženitev", obenem bo del igralcev nastopila recitacijski zbor "Noč" Mileta Klopčiča, s katerim nastopi v ljubljanskem radiu, če bodo oblasti stvar dovolile.

Kranjska industrijska družba je ustavila delo. — Kranjska industrijska družba, ki lastuje železniški železniški revir, je razglasila delavstvu, da ustavlja za 14 dni vsako delo, ker ni naročil. Tako so dobili delavci prisiljen 14-dnevni brezplačni dopust. In to prav zdaj, v zimi, ko pritiška mraz. Poleti pa je družba tirala delavstvo k delu in so morali delati tudi nadure, zda na zimo pa jih pošilja družba domov. Jasno, da so delavci radi tega razburjenja in nejevoljnosti. Ob takih prilikah se zavedo svojega razrednega položaja, dasi je prepovedano, govoriti o razredih, o prepadah med narodi in sloji. To razburjenje delavcev je zabeležilo celo meščansko časopisje....

Poskusen samonar. — V ljubljansko splošno bolnico so pripeljali 32-letnega rudarja Antona Klemenca iz Hrastnika. Klemenec se je spri v družini, nato pa odšel za hišo in se ustrelil. Klemenec so našli njegovi domači in sosedje na tleh težko hropečega s krvavo rano pod srcem. Klemenec si je nameraval v samomorilnem namenu pogrti kroglo naravnost v srce, vendar se je k sreči zadel nekoliko pod srcem. Navzlic temu pa je njegovo stanje izredno nevarno in bo le težko ostal pri življenju.

Rudarstvo žrtv v Franciji. — V Merlebachu v Alzaciji-Loreni je ubilo v rudniku slovenskega rudarja Alojzija Dacarja, doma iz Vranje peči nad Kamnikom. Sesul se je na najkrajši predmaga. Zapuška v tujini ženo in 11-letno hčerko.

Ljubljanski radio je namreč odstopil Delavski zbornici vsako soboto eno uro zvečer za tako zvano delavsko uro. V tej uri se vrše predavanja, deklaracije, koncerti delavskih pevskih društev, prenos glasov dela iz tujine.

Ljudsko gibanje v Mariboru v L. 1929. — Rojstvo je bilo preteklo leto 1036 (in sicer 660 moških in 376 žensk), umrlo pa jih je 887. K 1036 novorojenkom je treba prišteti še 564 mrtvorojenih in nezakonskih 272. Tako delijo župniji in oblasti, ne mi! Porok je bilo v Mariboru 459.

Zagrebaški aretiranci-atentatorji odpeljani v Beograd

Beograd, 7. jan. 1930.

V Zagrebu aretirane člane dveh terorističnih skupin, člane bivše hrvatske seljačke stranke (radiševci) so prepeljali v soboto 4. t. m. v Beograd v brzim vlakom ter jih tamkaj predali v zapore državnega sodišča. Preiskava v Zagrebu je v glavnem zaključena. V Beograd so prepeljali: Cvetka Hadžića, Ivana Bernardića, Ivana Strteka, Ljubomirja Kremzija, Martina Frankića, Antona Stefanca, Pavla Margetića, Jakoba Jelašića in — dr. Vladka Mačka. Preiskavo proti tem bo zdaj vodilo državno sodišče za zaščito države, ker spadajo ta dejanja pod to sodišče.

Drugi aretiranci so ostali še v Zagrebu. Beograjski zbori se polnijo z raznimi aktivnimi opozicijonci.

To je bilo 4. t. m., dva dni pred obletnico nastopa te vlade.

Smrtina kosa. — V Kočevju je po dolgem trpljenju umrla Marjona Betriani. — Na Studencu je umrla Franja Paternoster. — V Ljubljani sta umrla Filomena Seneković in Franc Gorčar, trgovci in posestniki. — V Celju je umrla 3. t. m. Ljudmila Baštev, hči hotelskega sluga. — V Trnovljah 80 pri Celju je umrla 4. t. m. 72 letna previzkarka Franciška Kremzer. — V bolnici je umrla 5. t. m. 42 letna delavka Alojzija Tramišek iz Škofje vas, 6. t. m. pa 40 letna občinska reva Marija Plesnik iz Smartna v Rožni dolini.

NOVICE IZ PRIMORSKE

Gorica, 4. jan. 1930.

Nove aretacije. — Goriške ječe so se te dni spet napolnile z aretiranci. Prav tako tržaške, kjer so zaprli več slovenskih trgovcev. Istra seveda tudi ne zaostaja v tem. Na Pazinščini je bilo zaprtih okoli 40 oseb. Aretiranci bodo ostali do svetih Treh kraljev v zaporu, nakar jih bodo izpustili. 6. januarja se namreč poroči italijanski prestolonaslednik. Policija je prejela nalog, da aretira vse nevarne elemente, da ne bi motili poroke.... ki se vrši v Rimu. Tako so pozapri komuniste in socialiste po vsej državi a na Primorskem so zaprli tudi vse nevarne Slovence, da v zaporu prežive "lepi dan" poroke prestolonaslednika. Po navadi dežujejo ob takih primerih amnestije.

Duhovnika aretirali — ke je Hrvat. V nedeljo 29. decembra 1929 so karabinjerji aretirali župnika Filipčiča iz Lindara, ki upravlja tudi dve drugi župniji ter potuje enkrat v eno, drugič v drugo župnijo. Aretirali so ga, češ da hodi agitirati po vaseh ter ga izpustili šele zvečer. Zabičali so mu, da mora ostati v svoji fari v Lindaru.

Fašisti posnemajo Ruše ter tudi propagirajo proti božičnim drevescem, pač pa za prošlavo Sv. Treh kraljev. Tako so morali letos uvažati drevesca iz Jugoslavije, ker je bilo na Primorskem prepovedano sekati drevesca. Fašisti nabirajo med našimi ljudmi prispevke, s katerimi kupijo darila, ki jih potem na dan Sv. Treh kraljev spet delijo mladini ter jih skušajo pridobiti za fašizem.

Okamenelo okostje. — Ameriški prirodopisni muzej se je obogatil s fosilnim okostjem krokodila, ki je po naziranju učenjaka živel pred 60 milijoni let. Izkopavanje vodi dr. George Simpson v Novi Mehiki, kjer so izgrebli 200 skeletov drugih, povsem neznanih živali. Krokodilovo okostje, ki je domala popolno, meri 2 m na dolžino in se razlikuje od vseh doslejšnjih vrst Glava je debela, gobec koničast in poln močnih zob. Ta najdba se smatra za eno najtehtnejših za paleontologijo.

Ranocelstvo za slone. — Izkušen za lov, je bil v Colombu neki slon ranjen na plečetu. Zato so ga kirurški radiografski preiskali, preden so ga deli na operacijsko mizo. Torej prav tako, kakor se ravna z ljudmi, ki si zlomijo kost. Roentgenovim žarkom ni to nikakva težava, pronikniti v notranjostno gospodovo slonov, četudi imajo še tako tolstokožo.

Amundsenov dokument na južnem tečaju

Arktika in Antarktika vabita in kličeta vedno iznova; navzlic temu, da sta bila oba tečaja že pred leti dosežena, se obračajo v južno smer vedno nove odprave, ki jih vodi en sam namen — namen prodiranja v najneznanejša tajna ogromnih, od človeka doslej še neraziskanih predelov.

Pred nekaj tedni je preletel južni tečaj Američan Byrd, ki je pred tremi leti preletel še severni tečaj. Byrdovi ekspedicijski pripadniki poseben geološki oddelek, ki se mu je pod vodstvom dr. Goulda posrečilo najti v področju gora Kraljice Maud pod ledenikom Aksla Heiberga dokument, ki ga je bil ostavil na ozemlju južnega tečaja izza Nobileve ekspedicijske izginoli Rold Amundsen, ki je s svojimi štiri norveškimi spremljevalci Hansenom, Wistingom, Hasselom in Bjaalandom ter z 12 psi in sammi dosegel južni tečaj in na njem razvil norveško državno zastavo. Pohod je trajal 90 dni, od 20. oktobra 1912 do 26. januarja 1913. Raziskovalci so prehodili v tem času kakih 3000 kilometrov pota.

Osemnajst let pozneje so našli ameriški raziskovalci na sledove Amundsenove. "Times" poročajo o tem naslednje podrobnosti:

Ameriški geologom se je zdel čuden nenavaden oblikovan kup kamenja, ki je še oddalec napravil čisto drugačen vtis kakor podobne naravne piramide. Ko so prišli do njega, so spoznali, da je piramida delo človeških rok. Sneli so pokrivala in odkritih glav ostali nekraj trenutkov stoje pred njim, da s tem počastijo spomin velikega raziskovalca, ki je z lastnimi rokami postavil spomenik, ki je ostal celih osemnajst let nepokodovan in nedotaknjen. Pristopili so k piramidi, vzeli iz nje nekaj kamnov in našli pločevinasto posodo s dvema zavojema vžigalic in kovinsko škatlo, v kateri je bilo Amundsenovo sporočilo, dajle dokument z imeni in naslovi Nansen in Wilkina (?). Prepričali so ostanilo in dodali kratak opis o lastni ekspedicijski poročilu o geološki skupini, nakar so dokumente vrnili piramidi, ki so jo zazidali kakor je bila poprej.

Amundsenovo oznanilo, ki je sestavljeno v norveščini, se glasi:

"6. januarja 1912. Med 14. in 16. decembrom smo obkrožili južni tečaj. Lahko potrdimo, da se dežela kraljice Viktorije pri 86. stopnji južne širine ne drži mnogo manjše dežele Kralja Edvarda VII. Dežela kraljice Viktorije se najbrže nadaljuje v ogromni goraki verigi, ki se širi proti jugovzhodu. Te velikanske planine se vidijo tja do 88. stopnje južne širine. Po videzu so deč, segajo še dalje v isti smeri daleč tja čez arktični kontinent. Na tem mestu smo se na povratku ustavili. Trenutno imamo zaloge še za 60 dni, dvoje sani in 11 psov. Vse živo in zdravo, Rold Amundsen."

Da je najdba pristna, o tem ni nobenega dvoma; saj je Amundsen svoj čas sam pisal o tem delu (prim. Amundsenovo knjigo. Zavojevanje južnega tečaja zv. II.). Po podatkih raziskovalcu pri pohodu proti tečaju. Napravili so ga člani ekspedicijske dne 15. novembra 1911. Nahaja se na vznožju ledenika Aksla Heiberga nekako blizu 85. stopnje južne širine. Amundsen in tovariši pa niso dosegli tega sklanjšča še 6. ampak šele 8. januarja 1912. Možna je tudi napaka, ki se je primerila v Gouldovem poročilu, izključeno pa ni tudi, da se je zmotil Amundsen v datumu, ko je pisal svoj dokument.

Iz njegovega podrobnega opisa v knjigi in številnih datumov na veliki, drugemu zvezku priloženi karti je pa absolutno jasno razvidno, da je bil raziskovalec 6. januarja 1912 še v tkzv. "pasjem taborišču" kakih 3220 m nad morjem in ne omenja nič o kakšnem "kamenitem možu", ki ga je odprava napravila. Dva dneva pozneje ga pa že omenja, ko piše: "Napravili smo veliko postajo iz kamenja in položili vanjo posodo s 17 l. petroleja, dva zavoja vžigalic po 10 škatel in poročilo o ekspedicijski. Mogoče to lahko pozneje komu koristi."

Deviška dežela ob Coloradu

Ogromen tehniški načrt Zedinjenih držav. — Kako so se ga polastili spekulanti

Pregraja ali jez "Boulder dam" na reki Coloradu blizu Las Vegas v državi Nevada, je največje delo te vrste na svetu. Dosedanje največje ameriške pregrade bo prekašala dvakratno. Ameriška vlada je doslej izvršila samo še eno tehnično podjetje, ki je večje od tega: Panamski prekop.

Ne vem, ali si sploh more kdo predstaviti, kaj pomenijo n. pr. naslednje številke: Pregraja bo stala \$165.000.000; načrt o umetnem namakanju pokrajine Mohave zahteva nadaljnjih 150 do 200.000.000 dolarjev. To je v našem denarju več kot osemnajst tisoč milijonov dinarjev.

Ko bo ogromni jez dovršen, se kakih 600.000 hektarjev nerodovitne puštnje izpremeni v rodovitno deželo, ki bo imela dovolj vode in elektrike. Spekulacija z zemljišči je že od nekdaj prava narodna strast Američanov; nova pokrajina, ki jo bo treba obljubiti, mika z vseh koncev pustolovce, solidne kupčevalce. Zakaj — zopet se je v Ameriki pojavila tista prešerna možnost ki so jo poznali dedje in pradedje sedanjega rodu; da postane z eno samo posrečeno spekulacijo pravično bogat.

Brezposelni delavci iz vseh Zedinjenih držav tekmujejo med seboj, kdo bo dobil delo pri graditvi "Boulder dama". Z njimi se bodo selili v novo deviško deželo ob Coloradu tudi oni, ki živijo od delavcev kot skoraj nezgibni zaledavci: kantinerji, gostilničarji in rokodelci. Koliko ljudi bo oživel to puštnjo, pričuje že dejstvo, da bo pri delu zaposlenih šest do sedem let 6000 do 7000 delavcev. Že to kaže, kakšen ogromen obseg zavzema "Boulder dam".

Razen jeza se bodo naglo gradila mesta in prometne vezi na tem kulturi pridobljenem ozemlju. Tako bodo novi tisoči rok dobili za več let dovolj dela in služba.

"Boulder dam" je torej znamenit denarni željno Ameriko; tisoči in tisoči ljudi govore o njem in sanjajo o deželi neomejenih možnosti ob Coloradu. Zemljiški agenti ponujajo s kričečo reklamo zemljišča, mnogi so že postali posestniki ondi, kjer je zdaj še zapuščen pustinja, a kjer se ima v nekaj letih začeti novo, prav po ameriško bujno življenje. Toda — zaenkrat še ovirajo izvrševanje ogromnega načrta — politične zapreke.

Mislím, da je preteklo devet let, preden je predlog zakona o tem velejezu podpisal prezident Zedinjenih držav. Devet let se je zaradi tega politično borilo med seboj šest zainteresiranih držav; vsaka je hotela imeti neke prednosti in posebne koristi. Vrh tega je bilo treba rešiti vprašanje, ki je za Američane zelo kočljivo: kako je prav za prav z državno udeležbo pri tem delu? Kakor znano, so Američani odločni nasprotniki državnih podjetnosti, državnih monopolov in javnih del. Železnica, brzovoj, telefon, deloma tudi pošta so v zasebnih rokah. Načrt pregraje Boulder Canyon pa je prevelik in se po svojem pomenu tiče preširokega ozemlja, da bi se dal urediti z zasebnimi sredstvi. Tu je torej udeležba države nezgibna, toda pojavil se je nov problem: če država zgradi velevez in elektrarne, ali naj se trgovinsko vodstvo in izkoriščanje prepusti zasebnemu kapitalu, ali pa naj se prekrši mogočno ameriško načelo in se tu izjemoma dovoli državno gospodarstvo? Proti prvi in drugi rešitvi so se pojavili številni pomisleki in zaradi njih je začetek ogromnega dela ob Coloradu zaostal. Najbolj zainteresirane so države Nevada, Arizona, Utah in Kalifornija. Arizona se upira, češ, da ne bo imela od pregraje nikakih dohodkov, dasi teče reka po nje-

Pločevinasto posodo za gorivo, vžigalice in dokument je našla Byrdova ekspedicijska tekočina pa je v 18 letih izhlapela. O kakšnem naslovu Nansen ali Wilkina pa ni v Amundsenovi knjigi duha ne sluha. ("Z. in S.")

Pločevinasto posodo za gorivo, vžigalice in dokument je našla Byrdova ekspedicijska tekočina pa je v 18 letih izhlapela. O kakšnem naslovu Nansen ali Wilkina pa ni v Amundsenovi knjigi duha ne sluha. ("Z. in S.")

Pločevinasto posodo za gorivo, vžigalice in dokument je našla Byrdova ekspedicijska tekočina pa je v 18 letih izhlapela. O kakšnem naslovu Nansen ali Wilkina pa ni v Amundsenovi knjigi duha ne sluha. ("Z. in S.")

konfesij odpravili s skupinami svojih vernikov v kraj, kjer ima stati pregraja in so opravili ondi božje službe, proseče temu načrtu uspeha in prospeha podjetju. Zato pa imajo oblasti tem več truda, da preprečijo vsakovrstne prevare na ta račun. Propaganda je, kakor vedno v Ameriki, brezvestna in za njo tiče po navadi le sleparij. Zato se v Kaliforniji kaznujejo vse pismene neresnične objave o tem načrtu. Toda moč ustmene propagande in drobnih sleparij se zakonom ne ukloni tako lahka. Začeli so uganjati propagando celo po radiu. Tu so morale oblasti same preskrbeti proti propagando.

V širši javnosti ni nihče vedel, kdaj bo predlog "Boulder dama" podpisan, ker so se pogajanja vlečla v neskončnost. Ko pa so listi objavili podpis, so dobili skoraj vsi hišni in zemljiški posestniki v mestu Las Vegas in okolici brzovojke: "Ne prodajajte, dokler se ne zmenite z menoj — imam za vas ugodno ponudbo!" Prebivalci srečnega mesta v bližini bodočega "Boulder dama" so se pač čudili, kako so mogli zemljiški agentje na vseh koncih Amerike dobiti tako hitro njihove naslove. Toda agentje so bistroumni ljudje. Že dolgo pred podpisom so preleteli kraje kot turisti in si nabrali potrebnih podatkov. Imenitna ideja; toda ne slabost je v tem, da so se je domislili premnogi konkurentje. Tako se je zgodilo, da je bil po podpisu vsak posestnik v dotičnih krajih uprav zaust z brzovojkami — nu, ljudje teh krajev pa so takisto brili in so rekli: Zda bomo pa prodajali mi za lasten žep, če kažejo agentje toliko apetita po naši zemlji!

Zemljišča, ki so se lani kupila za 15.000 dolarjev, se letos s lahkoto prodajo za 40.000 dolarjev. Kupujejo se cela ozemlja za hiše kolonistov. Marsikdo zasluži s spekulacijami do 5000 dolarjev mesečno. Zato pa opazili v Las Vegas n. pr. takele napise: "Jim Smith, brivec in trgovec z realitetami". Spekulantje prihajajo v hiše še na vse zgodaj; lahko se namreč primeri, da izgubi nekaj tisoč dolarjev, kdor pride nekaj ur prepozno. Vsi hoteli v tem mestu so prenapolnjeni. Zlate čase ima mestni fotograf, ki dela podnevi in ponoči, da imajo prekupčevalci dovolj fotografij svojih realitet. Pojavljajo se osnutki hotelov, rezidenčnih četrti in parkov. V nekem takem prospektu rezidenčne četrti čitamo: "Če kupite ta prostor, boste bivali tik ob bodočem jezeru. Lahko si preneseš čoln z doma naravnost na vodo." Kdor pa se spozna v načrt in si une preračunati lego, ve, da bo od rezidence do vode "samo" — 8 km. Dovolj daleč za prenašanje čolna!

Za kakih dvajset let bodo pa vendarle na mestu današnjih puščav ob reki Coloradu bogato cvetoče pokrajine; s tem napoli za Kalifornijo nova doba.

Dopisnik "Saturday Evening Post" Wagner White opisuje obisk pri nekem kupčevalcu z zemljišči:

Na zidu visi ogromen zemljevid in zgornji prekupčevalec alika bogastvo, ki je skrito v okrožju, kjer lahko on prodaja zemljišča. — A kaj pomeni ta le El 1200? — vpraša Wagner White.

Agent je za hip v zadregi, nato pa odvrne smeje: — Nu, da, to je vendar 1200 voltov električnega toka!

Ameriške oblasti skušajo torej preprečiti nesolidno, goljufivo kupčevanje. Baje so doslej razveljavile že toliko kupčij, da bi celotna kupnina vrgla kakih 90 milijonov dolarjev. Tipičen primer takih nakupov je n. pr. nakup zemljišča v peščenih hribih, kjer se anemajo filmi z "divjega zapada" in kjer ne bo nikdar cvetela civilizacija; nekateri so se tako urežali, da so kupili "posestvo" na gorskih vršicah v Chocolate Mountains; neki sanjar o novi deviški deželi ob Coloradu je — oh pomanjkanju slehernega zemljepisnega znanja — izgubil pri taki "kupčiji" vse svoje dolgoletne prihranke.

Mistično zaupanje množice v čudežen pomen "Boulder dama" so podpirale celo cerkve. Po podpisu načrta so se duhovni petih

("Z. in S.")

Skupina poudarjev, ki je bila rešena, ko sta dva zrakoplova posredovala nad morjem poleg Redondo Beach, Cal. Dva od obeh je bilo ubitih.

